

Сонця!

Єлизавета Кардиналовська

Всі ми серцем дзвоним,
Сним вином червоним
Сонця, хмар та вітру.
П. Тичина

Ранком Ченк зайшов до свого приятеля О'Неля. Молодий учений сидів перед столом у глибокій задумі. Кілька стародавніх рукописів і книжок розгорнені лежали перед ним. Ренц О'Нель був захоплений науковою працею – він вивчав якісь пам'ятники стародавнього друку.

Пухнатий килим ковтав м'які кроки Ченка, і Ренц не ворухнувся, коли він наблизивсь.

– Я за тобою, Ренце! Ходім.

Але той сидів, низько схиливши голову. Ченк поклав на плече йому руку і... раптом зблід.

– Ренце! – скрикнув з болем і жахом.

Під пальцями відчув він задубіле, холодне тіло. Голова О'Неля жалісно якось і безпорадно хитнулася і знову байдуже впала на груди.

Розгублено глянув Ченк на стіл – біля розгорненої книжки розбита ампула, поруч – радіо-записувач. Рвучко схопив ампулу – рештки отрути! Шукаючи розгадати таємницю, нервово перекинув кілька сторінок книжки, і на пожовклій обкладинці, де ледве помітний стояв напис старого письма – Павло Тичина, "Сонячні кларнети", – очі його зупинилися на словах, писаних рукою Ренца: "Ченку, сховай від людей – в цій поезії страшна отрута, що вбила мене".

Книжка впала долі... Похололу руку Ченк простяг до вимикача радіо-записувача, і тоді мертво тишу кімнати наповнив такий спокійний, знайомий голос Ренца:

– Слухай, Ченку. Багато думав я раніше, ніж піти на цей крок... Але іншого виходу немає... Я оповім тобі зараз усе, бо хочу, щоб смерть моя не була загадкою. Отже слухай...

Ченк важко сів у фотель і наче до живого тихо промовив:

– Я слухаю тебе, Ренце.

– Я знаю, сьогодні ранком ти прийдеш, Ченку, – казав далі знайомий голос, – щоб разом іти до Сонячної Ради... Ти вважаєш, що тепер час подарувати твій винахід, що удосконалив продукцію ракетного заводу. Ти хочеш, щоб я бачив твій тріумф, поділив твою радість. "Земляни, наше Сонце згасає раз-у-раз швидше, але ви можете не турбуватися!" – так казатимеш ти. Але я давно вже зневіривсь у цьому. Пам'ятаєш наші суперечки?! І сьогодні вночі я не спав, усе думав. Я малював собі смерть Сонця й Землі,

страшну будучину на іншій планеті... Чи думав ти, що чекає нас там? Чим загрожує для нас культурна відсталість мешканців тої планети? Вони ж бо мають зовсім інший соціальний лад, приблизно той, якого позбулися ми колись низкою страшних революцій, кривавої боротьби. Коло запевняло, що в цій малокультурності запорука нашого панування там. Пам'ятаєш?

Ченк весь напружено тягнувся уперед, і його побілілі пальці до болю вп'ялися в поруччя фотелю.

- Але це або глибока помилка, або свідоме обдурення! Нас, землян, буде там багато тисяч разів менше, ніж тих істот. І до того що ж зробимо ми, не маючи там ані радіо, ані електрики, ані наших літаків? Чим боротимемося? Коли все, що маємо, вся ота наша культура лишиться тут, на мертвій Землі, у вічній темряві!?..

Ченк здригнувся й рукою закрив рупора, наче хотів затулити рота Ренцеві. Потім він скочив і, заклавши руки за спину, почав ходити нервовими кроками по килиму. І слухав далі вже надламаний, вже скорботний голос друга...

- Я ніколи не бачив яскравого полум'я Сонця, як не бачить його ніхто тепер із землян. Воно вмерло для нас, і тільки я в отій стародавній поезії, що вивчаю її через ціле своє життя, тільки я зрозумів, побачив Сонце, що його ті щасливі люди звали "палаюче", "волосожаре". Я побачив його в своїй химерній уяві й жити тепер в сутінках нашої планети не можу. Прощай, Ченку! Я вбиваю себе, бо знаю, що не в моїх силах спинити тебе. Ти надто переконаний у своїй правоті, я - у своїй. Тільки лихо, тільки нещастя принесеш ти Землі. Бачиш, я смертю своєю доводжу, що несила мені погодитися з тобою. О, коли б змога дати Землі нове Сонце! Нове Сонце!..

Голос обірвався з якимось прозоро-скляним звуком. А Ченк ще стояв, стискаючи в руці маленьку пожовклу книжечку і не міг відвести очей від візерунку літер - "Сонячні кларнети", П. Тичина.

Потім він сів і нервово перегортав сторінки. Сонячною міццю і красою насичені рядки поезій сплітали траурний серпанок над домовиною Ренца, і здавалося, наче сам він казав словами поезій.

Більше не побачу сонячних очей.

Буду вічно сам я в чорному акорді.

Очі Ченка пожадливо вбирали слова, і мимоволі отрута їх опанувала мозок...

...За кілька хвилин Ченк переказав до Сонячної Ради про самогубство професора стародавньої літератури Ренца О'Неля. Ця звістка глибоко схвилювала всіх, бо за останні віки то був перший випадок самогубства. На повістку чергового засідання ради була внесена доповідь Ченка.

Буде бій

Вогневий,

Сміх буде, плач буде

Перламутровий.

П. Тичина

Ченк перший прилетів на зібрання Сонячної Ради до Палацу Мудрих Рішень і, схвилюваний, зразу пройшов до Зали Вищої Думки. Глибокі фотелі, маленькі гнуті столики біля кожного з них, м'яке світло – все давало змогу цілком віддаватися розумовій праці, і часто геніальні думки зароджувалися під високою, прозорою банею, що прикривала круглу залу.

Ченк був сам. Після пережитого він хотів зібрати думки, зметикувати ті несподівані для нього висновки, що так боляче виникли.

Він не звик вагатися. Шлях його був завжди ясний, і він рішуче йшов ним.

На тому заводі, де він був за головного інженера, виробляли, як і скрізь тепер, міжпланетні ракети. Їх треба було зробити силу, велику силу, щоб усіх землян перевезти до іншої планети, коли Сонце загасне остаточно. А останні звістки з Центральної Обсерваторії були такі непевні, такі турботні. Треба прискорити вироб ракет. Він умовився був з Ренцем разом іти до Зали Вищої Думки, там урочисто подарувати землянам свій винахід, що удосконалить конструкцію ракет.

А тепер?..

Хтось тихо торкнувся його рукава.

– Що це ви так глибоко замислилися, Ченку?

Він здригнувся. Коло нього стояв Голова Ради й ласкаво посміхавсь.

– Ми всі знаємо, яку страшну втрату вчинила нам доля. Але зараз ви матимете змогу відпочити думками й поділитися з нами сумними враженнями несподіваної смерті нашого спільного друга... Сідайте, прошу. Вже всі зібралися.

– Вибачте, – сухо й непривітно відповів Ченк, – я замислився трохи...

Напівлежачи в глибокому фотелі, Ченк примруженими очима оглядав залу. Фонографи, що фотографували голос разом із обличчям промовця, складні прилади, де чіткими рядками записувалося думки високого напруження, рефлектори вольового імпульсу й т. д., в строгому порядку стояли на кожному столику. Частину місць у Залі займали члени Кола Мудрих Рішень; решта місць здебільшого була порожня – її призначалося для тих землян, що принесуть сюди якусь видатну ідею. І коли апарат, що приймав і записував лише думки високого напруження, відзначав її, він ставав за члена Кола.

Зараз у Залі були лише члени Сонячної Ради, одної з багатьох частин Кола. Все знайомі, знайомі обличчя... Раптом Ченк помітив, що на "кандидатських", як жартували члени, місцях сидів якийсь юнак. Ченк уже бачив колись його енергійні очі в цій залі. Він запально говорив тоді про свій проект будови нового сонця. Ченк добре пам'ятав, як глузували тоді з цього молодого вченого!

– Ви маєте дати нам нове сонце, дитино моя? – іронічно запитав його тоді голова. – Чи не захопили ви його з собою в кишені, щоб показати нам? Ми вже вийшли з тих літ, щоб сномарити такими цяцками.

Всі сміялися й навіть не дали юнакові слова для відповіді. А тепер він знову тут... Сьогодні... Саме сьогодні, коли...

Зусиллям волі Ченк відірвав від нього увагу й почав прислухатися, що говорив голова...

- О'Нель убив себе... Вбив, як колись наші романтичні предки. Ви щойно чули фонографа, який передав вам його останні слова, і ви всі бачите, що це злочин. Так, членство! Так! Це страшний злочин проти всіх землян. Хіба ж ми, дужчі серед сильних, хіба ми не знаємо так само добре, які потворні перспективи відкриває нам переселення до іншої планети? Але це єдиний порятунок. Сонце гасне! Іншого виходу ми не маємо. Членство! Нумо ж мерщій будувати ракети! Покладемо всі сили на те, щоб утримати землян від паніки! Ренц О'Нель забив себе, але це треба заховати, як таємницю. Инакше це злякає, стурбує всіх і хто знає, до чого приведе землян. Він зрадив нашу справу, і ми мусимо запобігти тим наслідкам, що можуть виникнути. Мужність і спокій - це єдине, що порятує нас тепер, високодумне членство!

Всі притишено гостро слухали. Далі перегуки:

- Цілком слушно, членство! Ми не можемо всім сказати цю гірку правду.

- То був би злочин!

- Звістка про самогубство, безперечно, переполошить геть усіх землян.

- Можуть стати заводи!

- Земляни зречуться летіти - і загинуть!

- Ні, не загинуть, - вигукнув несподівано хтось, - є інший порятунок!

Але галас обурення заглушив його, і тільки всі здивовано оберталися, наче шукаючи - хто насмілювався йти один проти всіх тут, у цій залі?!

Ченк хапливо взяв рупора і сам ледве впізнав свій голос, що раптом став крицево суворий.

- Членство! Ренц О'Нель не був зрадник!

Йому не дали говорити далі.

- Як не був?

- І ви з ним?

- Позбавити його слова!

Але голова підвів руку, і Ченк дістав змогу говорити далі.

- Ренц О'Нель не був зрадник, - твердо повторив він, - Ренц чесно жив і чесно вмер, бо ж дійсно жахна та неволя, яку готуєте землянам ви...

- І ви, і ви, Ченку, з нами разом, - в'їдливо перебив його хтось.

- Так! Яку до сьогодні, я підкреслюю, до сьогодні готував з вами і я. Але смерть О'Неля відкрила мені очі. Я закликаю вас, членство, виправити свою помилку! Не губіть землян! Поширте звістку про самогубство О'Неля. Закликайте землян шукати способу зробити нове сонце, поки не пізно! Я піду звідси для того, щоб ширити це скрізь. І коли ви не зі мною, то я проти вас!

Багато рук потяглося до рупорів. Стримати обурення вже не було змоги.

- Він збожеволів!

- Женіть його!

- Це ганьба, - у цих стінах безглузді думки!

Голова знову підвів руку, і поволі галас ущух.

- Слово має Хронс.

- Високодумне членство! Ми багато сил, енергії й думок поклали на те, щоб врятувати землян від неминучої смерти, коли загасне Сонце. Зробити більше несила нікому. Сонце згасає раз-у-раз швидше. Нам незабаром треба летіти з Землі, - і ми мусимо немилосердно засудити й заплямувати, як зраду, вчинок мертвого О'Неля й, на жаль, ще живого зрадника Ченка!

Зала завмерла. Ченк був один із найповажніших членів Ради, й такий гострий виступ Хронса вразив усіх. Але й несподівана рішучість, з якою Ченк захищав Ренца, бентежила радників. Апарати вказували максимум нервового напруження. Слово "зрадник" було кинуто, і вже дехто напівголоса повторював його.

Знову виступив голова.

- Я гадаю, що ще зарано називати Ченка зрадником. В його виступі я бачу помилку, щоправда, прикру, але все ж тільки помилку. Ви бачите, він, як і ми, шукає врятувати Землю. Зрадливий вчинок Ренца важко вплинув на нього. Але ми мусимо нагадати Ченкові, що, тільки перебравшись до іншої планети, з іншим сонцем можемо далі існувати. Там буде, без сумніву, важке життя, але все ж воно краще від смерти. Іншого виходу ми не знаємо...

- Але ж мусимо шукати його! - запально вигукнув Ченк. - Ми до останнього мусимо шукати іншого порятунку! І притягти до цього всіх. Кажу вам усім, це - злочин, що ви робите! Ренц тисячу разів правий! Треба шукати, шукати...

Тоді рвучко скочив юнак, що сидів осторонь, і, порушуючи всі основні правила Ради, голосно скрикнув:

- Я - Юм! Я знайшов! Я врятую вас, земляни!

Незвичайне в цій Залі звернення "земляни" зразу обірвало галас. Члени Сонячної Ради, що тримали долю Землі в своїх руках, раптом відчували себе звичайними землянами, тими маленькими істотами, що немов порошинки можуть загинути в космічній катастрофі. І глибока тиша опанувала Залу.

- Слухайте, земляни, - повторив твердий, рішучий голос. - Я створю вам нове Сонце. Його гаряче проміння дасть тепло, життя й радість похмурій Землі!

Кажу вам, ви мусите повірити мені! Ваш проект перельоту блідий і безсилий перед могутністю мого твору. У вас ракети в безвість, у мене - Сонце тут.

І якось зразу всі побачили, які незвичайні очі в цього юнака. За довгими промінястими віями вони палали, наче два справжніх маленьких сонця, і глибока віра в себе надавала їм дивовижної сили.

- Моє сонце, - казав він далі, - відродить колишні, забуті часи на Землі... А ваші ракети, цей витвір кволої, старечої думки...

Він не кінчив... Члени поскакували з місць і обурено вимагали, щоб того юнака, що навіть роками не вийшов до звання вченого, позбавити розумової енергії, бо вона лише велику шкоду може заподіяти землянам.

- Шкоду? Його мозок - шкоду... Ха ха! - глузливо засміявся Хронс. - Та він просто

знічев'я, для забавки вигадав собі лялечку, а ви поставилися серйозно! Якомусь дурному хлопчиськові ви даєте право говорити тут.

- Правильно! Правильно! - підхопили звідусіль,

Ледве вгамувавши Залу, схвилюваний голова звернувся до Ченка й побачив, що коло нього стояв Юм.

- Ще не пізно, Ченку, - гірко сказав голова, - ви наш поважний, наш улюблений член. Ще не пізно для вас виправити свою помилку. Ми знаємо, ви маєте винахід, який допоможе виробництву міжпланетних ракет. Ми навіть чекали, що сьогодні ви його урочисто подаруєте в цій Залі землянам, все ще віримо вам, Ченку!

Ченк сумно похитав головою.

- Ні. Я не відкрию вам таємниці свого проекту. Ні. Я не дам вам його, поки не переконаюся, що Юм помиляється. Я вірю йому. Я знаю, що в нього геніальний мозок! А його роки? Вони для мене тільки запорука свіжої, яскравої енергії! До побачення... а може... може, й назавжди!

В повній тиші Ченк із Юмом вийшли з Зали.

Виходячи з Палацу Мудрих Рішень, Ченк і Юм мовчали. Обидва думали про трагічність і відповідальність того, що сталося. Мовчки сіли вони на свої аерофотелі* й, пов'язавши їх один до одного ланцюжками, безшумно піднесли над вулицею.

- Куди?

- До Великого Заводу.

Вони тримали свої апарати на рівні десятих поверхів, бо обидва хотіли ближче придивитися до життя на залюднених вулицях, того життя, доля якого несподівано перейшла до їхніх рук.

Звичайний спокій великих вулиць останніми днями був помітно порушений - Центральна Обсерваторія подавала турботні звістки. Сонце раптом почало згасати швидше, і всі попередні розрахунки виявилися помилковими. Коло Мудрих Рішень ухвалило поширити по місту хвилі бадьорого настрою, але й через цю бадьорість струмувала схвилюваність і неспокій. От і зараз на великому майдані, коло високого згукосавця,* гомонять голосно й нервово. Авто, метрополітени, аерофотелі й багато різних машин безшумно нишпорили по вулицях, і сьогодні їх наче більше, ніж завжди.

Юм всміхнувся.

- Знаєш, Ченку, мені чогось спало на думку, що коли б оце виключити раптом всі згукосавці, то від гуркоту, гомону й крику можна було б поглухнути, збожеволіти... Але ти не слухаєш мене?

Так, Ченк не слухав.

Глибоко замислений, дивився він крізь чисте, прозоре повітря на велетенські сонячні рефлектори над дахами хмародряпів, на високі шпилі конденсаторів сонячної енергії й думав, що все це має небавом загинути, що все це даремне, непотрібне... Земля вмирає...

І він міцно стиснув руку Юмові:

- Твоє Сонце... Тільки твоє Сонце...

Вони наближалися до Заводу.

Раптом десь з-за рогу виринув незграбний аерофотель. То був фотель Хронса, того самого Хронса, що так глузував з ідеї Юма, що йому така безглузда здавалася думка будувати нове Сонце. Ченк і Юм зразу взяли вгору, щоб уникнути неприємної зустрічі. Несподівано чують:

- Ченку, куди ж ви так швидко?

Жіночий голос. Вони здивовано глянули вниз. Поруч незграбного летів маленький, елегантний фотель,

- А я вже годину шукаю вас скрізь... Оце коли б не Хронс, то так були б і не зустрілися, - привітно гомоніла жінка.

Юм холодно глянув на Хронса, а Ченк промовив:

- Так, Ітто, я тільки-но із Ради. Гадав залетіти до Заводу, а там додому. Багато праці.

- Чула, чула. Мені Хронс все розповів. І за того дивака, що якесь нове сонце будувати збирається. Покажіть мені його, Ченку. Добре? Коли в його очах відбивається те сонце, тоді я...

- Не жартуйте, Ітто, - нахмуривши брови, серйозно мовив Ченк, - з цього сміятись неможна. І не дивака якийсь, а той великий вчений ось-тут перед вами. Прошу, - і він протяг руку в бік Юма.

- Вибачте, - зніяковіла Ітта, - але Хронс так кумедно оповідав мені про це, - і вона знову засміялася.

- Дуже радий, що це дало вам кілька веселих хвилин, - сухо відповів Юм. - То як, Ченку? Може, відстібнути твого фотеля, бо щодо мене, то я поспішаю.

- Не гнівайтесь, - зразу змінила тон Ітта. - Ченку, скажіть йому, ви ж знаєте, я не хотіла образити...

- Справді, Юме! То ж Хронсові вибrehеньки. Не можна це так приймати.

Ітта обережно, ласкавим тоном:

- Я хотіла, власне, запросити вас, Ченку, сьогодні ввечері на мій концерт... Я закінчила ту мелодію, початок якої вам так подобався. Пам'ятаєте? Я хотіла також і вас, Юме...

Ченк перебив:

- Так, Юме, хіба ти не чуєш чудових пахощів нових мелодій? Їх навіть зараз чути від Іттиних пальців...

- Мовчіть, не перехвалюйте, - перепинила Ітта, - я справді хотіла також запросити і вас, Юме, на мій концерт, не як винагорода за посміх...

Юм ввічливо схилив голову.

Потім вони з Ченком піднесли руки - останнє вітання - і полетіли далі.

А сонця, сонця в їх красі -
не чуть...

П. Тичина

На великому майдані стояли металеві велетні. Цупкими ногами вп'ялися вони у збитий ґрунт. Широкі стежки, залляті зеленою, якоюсь блискучою речовиною, вабили око. Поміж машин на невеличких газонах росли декоративні квіти дивовижної форми. На своїх надміру довгих стеблинах тяглися вони до сонячних рефлекторів в марній надії знайти в них життєві сили... Збавлене хлорофілу, біляве листя мляво звисало долу, а прозоро-кволі стеблинки безсило спиралися на штучні підпертя... Маленькі порохосавці висмоктували з машин, з полив'яних стежок, з рослин найдрібніші порошинки. Було тихо, бо звукосавці стояли біля кожної машини.

Цей завод був гордість Ченка. Всередині міста билось його сталеве серце. Машини – живі істоти, позбавлені розуму, покірні волі людського генія – беззвучно і точно виконували складну роботу. Ідеальна конструкція, втілена в художню форму, зробила з машини мистецький твір, над створенням якого працював колективний розум інженера, архітектора й художника. Машина цілком звільнила землян від фізичної праці, і за єдину вправу для м'язів був улюблений землянами спорт.

З насолодою завжди ходив Ченк по запашних алеях заводу. Зупинявся і слухав короткі накази механіків і стежив, як ретельно і слухняно виконує їх машина. Цими коротенькими словами, цією "машиною мовою" теж пишався Ченк. Односкладові слова із сполучення твердих, губних чи шиплячих звуків, промовлені у невеличкі рупори біля машини, давали різної сили звукові хвилі. Від них тремтіла чула мембрана, що замикала ток і примушувала машину або змінити рух, або прискорити, або припинити його зовсім.

Ченк зупинився перед високою і стрункою машиною, що вгорі мала довгу, наче хобот, руру, яка закінчувалася широкою пащею. З цієї пащі раз-у-раз вилітала блискуча, новенька ракета, робила пробне коло над плацом і з наказу радіоапарату злітала на землю в свій ангар.

Ця машина, що провадила останню частину роботи – була найулюбленіша Ченком, і часто він подовгу простоював перед нею і захоплено стежив упевнений літ сріблястих птахів. Але сьогодні часу не було.

Юм нетерпляче кликав:

– Мусимо швидше розпочати нашу роботу. Адже Рада часу не гає. Не гаймо ж і ми.

Вони пройшли повз машини, де скаженим темпом вироблялися ракети. Ченка зустріли радісним вітанням – на нього сьогодні особливо чекали, – він обіцяв дати удосконалення до машин.

– Ну що? Ну як? – чулося зо всіх боків.

– Ні, ні, ще не зараз. Ще трохи згодом. А у вас як?

– Працюємо, як завжди – з натхненням, Ченку, – відповів, посміхаючись, старий механік Ван.

Ченк вирішив скористати з того, що Ван знав колись Ренца.

– Ти чув, Ване, сумну новину?

– Про смерть Ренца? – він похитав головою. – Чув, чув... І як це ніхто не знав, що в

нього була така жорстока хвороба? Тільки з оповісток Кола Рішень ми дізналися про це.

- Ні, Ване. Це неправда, - твердо сказав Ченк.

- Що? Що неправда? - декілька землян наблизилися до них.

- Ренц умер не через хворобу. Він сам забив себе.

- Як забив? Сам? Що ти кажеш, Ченку?

- Так. Отруїв себе страшною отрутою.

- Чому ж? Що сталося?

- Його радіо-лист, який промовив він до мене, мабуть, за кілька хвилин до смерти, пояснює це. Він умер, злякавшись неволі на новій планеті, куди ми маємо перелетіти.

- Неволі?

- Я сам про це думав!

- І я, я теж боюся цього!

- Ну далі, далі. Кажи!

Ченк спокійно слухав ці вигуки. Потім:

- Перед смертю Ренц благав землян не кидати Землю. Створити нове Сонце.

- Нове Сонце?

- Нове Сонце, ви кажете?

- Це ж безглуздя! Він, мабуть, збожеволів!

- Ні, він був цілком нормальний. Нове Сонце - це не безглуздя. Ну, прощайте. Я не маю більше часу.

Його намагалися затримати, його без кінця запитували, але він із Юмом вийшли з заводу.

- Подивимося, - роздумливо сказав Юм. - Подивимося, до чого вони прийдуть. Перше зерно кинуто.

- Так, цікаво! Які висновки, які наслідки... Зараз лечу сповістити ще Центральну Станцію Зв'язу. Треба, щоб до вечора ця звістка оббігла Землю. Ми маємо надто мало часу.

- А я - до себе, в лабораторію. Бувай!

Сум серце тисне:

- Сонце! Пісне!

П. Тичина

Ченк був дуже радий зустріти у великій концертній залі Юма. Після необережного жарту Ігги він ніяк не сподівався на це.

- Добре, що прийшов. За десять хвилин почнеться, - звернувся до нього Ченк.

- Хочу відпочити. Але чому ти такий стурбований? Ходім на хвилину, ще встигнеш розказати.

Вони хотіли пройти до бокових невеликих зал, бо в цій круглій величезній, що вміщувала кількадесят тисяч землян, було надто шумно.

У затишному кутку синьої кімнати Ченк зразу змінився. Він важко сів на канапу і прикрив рукою очі.

- Мерщій, Ченку! Що сталося?

Тоді тихо, поволі, наче шукаючи слів, Ченк оповів, що звістка про самогубство Ренца, яку вони (вони ж самі!) сьогодні скрізь поширили, що ця звістка спричинила страшні наслідки... Земляни немов раптом згадали, що в них є ще й інший вихід - смерть! Протягом цілого дня надходили звістки про самогубства, що загрожували набрати масового характеру. В своїх останніх радіо-записках всі згадують Ренца - неволю - Сонце.

- Стривай! Хай Коло своїм авторитетом позбавить землян права розпоряджатися своїм життям.

- Пізно... Дисципліна загинула з перших хвилин. Таке розпорядження дали, але жодних наслідків. Якесь божевілля охопило розуми. Пізно, Юме...

То був перший випадок за останні віки порушення абсолютної дисципліни. Нікому досі й на думку не спадало порушити вищі накази. Але вибух масового божевілля руйнував усе.

Стримавши свої завжди сталеві нерви, Ченк уже спокійніше казав далі:

- З шостої години Коло почало ширити хвилі бадьорости, але мало, зовсім мало надії на успіх.

- Це жорстоко, але, може, так краще. Вони швидше зрозуміють, що дійсно треба шукати іншого виходу, - сказав Юм.

Раптом по всіх залах звичайне жовтаве світло змінилося на фіалкове - то був знак починати концерт.

- Ходімо до зали, Ченку! Мені здається, хвилі все ж мали наслідки: подивись, які спокійні обличчя.

- Спокій? Ще не знають, від чого...

В центрі величезної зали була невисока кругла естрада, вкрита прозорою, загостреного вгорі банею. Тендітні стінки її, крізь які ледве видно було якусь тінь, переливали мільйонами дивовижних фарб і відтінків. Непомітні дірочки, мов шпарини, вкривали всю баню. По стінах зали, на рівні голів присутніх, ішов щільний пас регуляторів, рефлекторів, вентиляторів, висмоктувачів, що мали рівномірними хвилями розносити пахощі по всій залі.

У глибоких, м'яких фотелях поволі затихала кількатисячна юрба...

Світло пригасло... Повна тиша...

Переливчаста баня тепер сяяла всіма відтінками, які могла створити химерна техніка сучасності... Струнка постать всередині викреслилася цілком виразно... Ітта простягла руку до радіо-оповісника, і в залі почувся її дзвінкий голос:

- Мелодія Ясної Бадьорости.

Легкий шелест і знову тиша.

Ітта торкнулася клавіатури...

Ледве чутні солодкуваті рожеві пахощі легким струменем полинули до зали. А навздогін їм вже неслися бадьорі, жвавві різнобарвні хвильки, наче перестрибуючи одна через одну. Гіркі червоні Пахощі змагалися з тьмяно-синіми тонкими і в ритмічному

танкові спліталися в барвисті ароматні візерунки.

Ітта піднесла руки – коротка павза – і тисячі висмоктувачів раптом стерли всі пахощі і загасили їхні офарбовані хвильки. У чистому повітрі знову поллялася мелодія, прорізаючи темряву гострим промінням, що на втомлені нерви нюхачів накидала химерний серпанок спокою й забуття.

Ітта скінчила... Перерва.

Через кілька секунд спалахнуло сліпуче світло, і весела юрба рушила в призальні кімнати.

Пожадливо прислухалися Ченк і Юм до нібито безтурботного сміху навколо і пильно вдивлялися у спокійні обличчя... Вони не йняли їм віри. Хіба справді хвилі бадьорости і ці дивні чарівні пахощі полонили волю й нерви змучених землян. Чи надовго?

Але, проходячи повз якихось дівчину і юнака, вони почули розмову, що глибоко схвилювала обох.

– Не вірите?– питав чоловічий голос.

Павза.

– Так дивіться! – і він поклав на її долоню маленьку прозору ампулку.

Дівчина скрикнула і рвучко кинула її.

– Тепер, – з притиском сказав юнак, – тепер ви мені повірили? Кажу ж вам, що тільки оцей концерт врятував мене. Ітта геніально грала сьогодні.

Далі вони не чули. Тільки Юм побачив, як дівчина низько схилилася і стиснула юнакову руку.

Вони мовчки пішли далі.

В Іттиній кімнаті побачили декількох її поклонників. Вони весело гомоніли і щиро вітали її з успіхом.

– Ви даєте нам велику естетичну насолоду, – казав один.

– Ви підносите наші почуття на недосяжну височінь, – з пафосом перебивав його другий.

– Ви, ви, ви... – жартівливо повторила Ітта, – ви – всі мені надокучили.

– Сподіваюся, що не всі, – весело сказав Ченк і привітно підніс руку...

– А... і Юм! Вітаю!

– Я зайшов, щоб привітати вас з такою надзвичайною мужністю, з таким героїзмом... – мовив Юм.

– Мужність?... Героїзм?... Що ви?

– Так, Ітто, ми прийшли подякувати вам. У таку страшну хвилину ви знайшли в собі сили для радощів. Навіть більше, ви знайшли в собі сили для нашої радості...

– Мене дивує якась урочиста трагічність у ваших словах. Ні, справді, подобалася я вам сьогодні?..

Ченк ласкаво всміхнувся їй.

– Ах, жінка! Завжди ти однакова. Подобалася і ти, і твої мелодії, і настрої, і наслідки... Все, все.

- От знову не розумію, які наслідки? Ну, годі. Частуйтеся.

Вона посунула до них тацю, де лежали невеличкі різнокольорові платівки.

- Я сьогодні у філософському настрої, - сказав Юм з усмішкою. - Навіть ці овочі викликають багато думок.

- А саме? - зацікавилася Ітта.

- Та от ви їсте ці ананаси чи помаранчі, і вам на думку не спадає, як їх зроблено. Правда ж? Хіба ви пригадуєте, що ми навчилися брати з землі, з неорганічних речовин те, що входило до складу живих рослин, і що ці платівки і смаком, і пахощами, і своєю консистенцією, і хемічним складом абсолютно такі, як їхні живі предки?..

Ви уявляєте собі, Ітто, - казав він далі, - яку насолоду мусили відчувати колишні земляни, коли вони зривали з дерева соковиті, живі плоди, викохані палаючим сонцем?

Ітта на хвилинку замислилася, і потім весело:

- Тепер розумію, чому у вас сьогодні такий трагічний настрій. Вам шкода нас, бідолашних, що ми не мусимо лазити за кожним помаранчем десь на дерево, але можемо спокійно, сидячи в комфортабельному фотелі, їсти...

- ... Його сурогат, - закінчив Юм. - Заплющіть очі, Ітто, і слухайте... На березі синього, такого синього, що наші очі посліпли б, моря ростуть дерева з зеленим листям, з чудовими квітами. Ви ж знаєте, на деревах виблискувало соковите листя... були барвисті квіти... і сяяло Сонце...

- Годі сентиментів, Юме! Тут справа ходить не про ананаси, але про наше життя! - перебив Ченк.

- Знову якийсь трагізм! Ну, скажіть же мені, Ченку, щоб я хоч щось зрозуміла! - вже роздратовано скрикнула Ітта.

- Так ви не знаєте? - до краю здивований глянув на неї Ченк.

І тільки тут вони з Юмом збагнули її спокій, і жарти, і бадьору музику... І невимовний жаль стиснув їхні думки. Сказати тепер все? Чи утаїти? Вони ніяково мовчали.

- Ну!

Хтось із присутніх сказав:

- Їм, мабуть, неприємно говорити про це тут, на веселому концерті, коли всі на хвилину змогли забути за цей жах...

- Швидше!

- Не хвилюйтесь, Ітто, - стримуючи себе, сказав Ченк. - Справа в тому, що звістка про самогубство Ренца...

- Як самогубство? - очі Ітти широко розкрилися.

- Так, він сам забив себе. Ви не чули? Туга за Сонцем, жах неволі...

- Неволі там, на іншій планеті. Благання Сонця, нового Сонця... От його останні слова... Ця звістка поширилася по Землі й викликала страшну пошесть самогубств.

- Благання нового Сонця, - тихо повторила Ітта.

- З цим бореться Коло Мудрих Рішень, але проти такого вибуху масового божевілля навіть воно безсиле. Ви сьогодні своїми чудовими мелодіями зробили більше, Ітто, і ми

прийшли привітати, подякувати вас.

Ітта стояла, низько схиливши голову.

- Неволя... смерть... химерні мрії про нове Сонце... - і гірко здригнулися її куточки губ.

Раптом знову жовтаве світло змінилося на фіалкове - Ітті треба було грати далі.

- Ітто, ми сподіваємося від вас мужности, ми певні, що ви... - але Ітта махнула рукою й не дала Юмові договорити...

В залі знову пригасло світло... Знову засяла прозора баня безліччю різнобарвних відтінків... Зала принишкла...

Голос Іттин тихо кинув у залу:

- Назви немає... Імпровізація...

Зацікавлені нюхачі всміхалися, щось пошепки казали один одному й затихли... Тільки Юм і Ченк напружено чекали...

Поллялися зразу контрастні, гострі пахощі, що з силою вдарили по нервах. Вони, не стихаючи, наростали, дратували... Вони кликали кудись і, раптом обірвавшись, напружували до краю нерви. І знову тихі, зажурні, вони невимовним сумом заливали душі... Тоскно дивилися очі нюхачів... За хвилину до того заспокоєні, безтурботні, вони зразу принишкли, і тільки глибокі зітхання часом порушували тишу. Ітта грала... Очі їй заслав туман, і десь далеко перед нею маяли якісь невиразні, скорботні тіні... Вона знала, що то були нещасні, які гинули в безнадійних шуканнях порятунку... Їм - всі думки, всі поривання, їм - ця остання мелодія... Перелляті на пахощі, тремтіли по залі жах, розпач і одчай, одчай нестриманий, гострий... А Ітта не помічала нічого. Тільки раз-у-раз частіше, - раз-у-раз важче підносилися її груди... І - більше несла! - вона впала головою на клавіатуру й ненароком загасила світло. У несподіваній темряві лишилася та ж мертва, непорушна тиша.

Тоді десь іздалеку наблизилося і зросло до зойку смертельного болю безсиле ридання... Іттин голос, глухий і придушений, благав у ньому врятувати, підтримати, дати сили...

- Світла!

- Швидше світла!

- Що ви робите?

- Де ти?

- Тихше!

- Світла! Світла!

І коли байдужо-яскраве світло знову жовтавим струменем залляло залу, нікого з присутніх не можна було впізнати. Поширені очі, бліді обличчя, голови, низько схилені на груди, нервові, знепокоєні рухи... Свідомість страшної неминучости опанувала всіх...

- Ходім, Юме!

- Хіба ти забув, Ченку: коли гине корабель, капітан іде з нього останній?

І вони лишилися до кінця...

Вони бачили, як нервовими кроками швидко виходила юрба... Але дехто

непорушний лишався у фотелі. Його мовчки обминали і – швидше далі... І ніхто нічого не питав... Тільки б швидше... Юм похмуро стиснув руки. Твердо дивилися його очі, і тільки сліпучий вогонь у них згас. Він теж знав, що у фотелях лишалися мертві... Що тут сталася страшна справа, що сила нюхачів не витримали надмірного нервового напруження, до них повернувся забутий одчай, і вони пішли дорогою Ренца.

– Який жах, Юме! І все це ми...

– Ти кажеш, що це жах? Так, це страшна річ, – роздумливо сказав Юм. – А що ж буде на тій планеті? Може, члени Кола хоч тепер зрозуміють це.

– Ні, я певний, що вони тільки обернуть це проти нас.

– Можливо, й це... Подивимося. А тепер ходімо до Ітти, вона, бідна, видимо зовсім уже не володіє собою.

Ченк провів Юма просто до артистичної кімнати, де він сподівався знайти Ітту. По великих залах і маленьких перезалках, яких вони сквапно переходили, не було нікого. Тільки подекуди чорніли застигли постаті. Тут із затишних кутків теж визирала смерть. Товариші йшли мовчки. Вони не оберталися, не дивилися навколо і – хтозна? – може, й справді не бачили жорстокого обличчя смерті. А може, жагуча потреба жити, перемогти й жити, вже цілком опанувала їхні думки.

– Здається, сюди, – і Ченк запитливо постукав.

Відповіді не було. Юм рішуче рвонув двері, і вони ввійшли.

У рожево-тьмяному світлі зразу нічого не можна було вгледіти. Потім на невисокій закруглій бані, що становила разом і стіни, й стелю, викреслилися ледве помітні ліхтарики, що немов рожеві перлини сяяли тоскним півсвітлом.

– Ітто, – тихо покликав Юм.

У закутку, на канапі, щось ледве ворухнулося. Ітта лежала, сховавши обличчя в м'яких подушках. Вони сіли біля неї, й Ченк, не розпитуючи, почав гладити її руку. Від тихої ласки сльози нестримно бризнули Ітті з очей.

Вони намагалися заспокоїти її, казали, що максимум нервовості й жаху минув, що далі буде спокійніше. Але Ітта не слухала й тільки крізь ридання ледве вимовляла:

– Це я, це все я наробила! Розумієте – я!

– Коли вже говорити хто, то швидше я. Пам'ятаєте-бо, ви нічого не знали й далі, мабуть, грали б так само безтурботно, коли б я не сказав вам нічого, – заспокоював її Ченк. – Та й себе я не почуваю винним. Скажу просто – я не зрозумів вас, Ітто. Я думав, ви знаєте все, і ваша мужність вразила мене. Коли я побачив, що помилився – було пізно.

– Пізно! – Ітта саркастично всміхнулася. – Ви знаєте, я досі жила єдиною вірою, що несу землянам радість і спокій. В цьому була мета... ви вбили її одним ударом. І яким жорстоким ударом!.. А тепер, після того, що скоїлося, я втратила останні сили і боротися, і жити. А ви ще дивуетесь!

– Що ж, можна й дивуватися, бо я, бачите, Ітто, теж утратив ту єдину віру, яку мали й ви – а от, як бачите, живу, бо знайшов собі іншу, – сказав Ченк.

– Іншу віру? Де ж ви знайшли її?

- Юм дав.

- Юм?

- Так. В його величній ідеї дати землянам змогу лишитися на Землі я знайшов порятунок. Для себе і для всіх. Я повірив у це, і ніколи життя ще не було для мене таке дороге!

Ітта слухала. В її великих очах метушилися думки стомленого мозку.

- Але як ви могли повірити в таку божевільну ідею? - нерішуче спитала вона. -
Лишитися на Землі! А Сонце?

- А Сонце дам я!

- Ви жартуєте, Юме.

- Який там жарт! У мене така ясна, така логічна, математично вивірена ідея, що не вірити може лише той, хто не хоче знати її.

Схилившись над столом, він кілька хвилин креслив щось і пояснював Ітті.

- І от, Ітто, крім цієї ідеї, Сонця й ворогів, ми з Ченком не маємо нічого. А вдвох боротися...

- Ні! Не вдвох - і я з вами! Я хочу бути in Ihren Bunde den dritten.* Гаразд? Або нове Сонце, або... смерть цих нещасних потребує відплати.

Юм і Ченк бадьоро стискали її руки.

- Ходімо, ми й так забарилися тут. Що треба вам взяти з собою? - спитав її Ченк.

Вона оглянула кімнату.

- Нічого. Бачите, скільки тут різного приладдя для настроїв? Ось тут вам дріт спокою, тут апарат суму, там - сміху. Мені це тепер ні до чого. Колись і я перед концертами часто мусила була створювати собі штучні настрої. Звичайно, це для нас, акторів, велика допомога, але вона мені тепер непотрібна. Я тепер завжди матиму сили, натхнення...

Раптом вона обірвала і з сумом подивилась на Юма.

- Що ж ви?

- Може... може, у вашій справі моє мистецтво ні до чого?

Ченк і Юм обидва наввипередки почали доводити їй, яку велику вагу можуть мати її концерти для поширення нових ідей. Обидва говорили з таким щирим запалом, що Ітта, нарешті, розважилась.

- Ну, годі, годі! Вже вірю, що потрібна, що без мене й Сонце ваше, чи то пак наше, не запалає.

Ченк пильно глянув на Юма.

- Боюся, що ви запалите ще й інше сонце.

- А що тоді?

- Юм може тоді забути за своє перше...

- О, ні! - якимось надто палко вирвалося в Юма.

Ітта гостро глянула на нього.

Ченк підвівся. Треба йти. Завтра вони зберуться, щоб виробити план боротьби. Тепер вже запізно й до того тут незручно. Їм треба поводитися обережніше. Навколо

вороги...

Ітта перша вийшла з кімнати, але зразу ж хитнулася назад – від дверей майнула якась сіра тінь і зникла.

– Бачили?

– Хто це?

– Я не роздивилася. Але нас підслухували!

– Матимемо це на увазі. Видимо, агенти Кола не сплять.

Все спить ще: і небо

і зорі безсилі. Світає...

П. Тичина

Був світанок над химерним містом. Чорне небо починало сіріти. Велетенські абрис сонячних рефлекторів викреслювалися на його тлі. Жодне проміння не відбивалося в них. Над обрієм поволі здіймалася темно-червона маса напівзгаслого Сонця. Давно вже звикли земляни дивитися на нього неозброєним оком. Вогненні провалля ще не згаслих велетенських вулканів жевріли подекуди. Сонце важко здіймалося над Землею, щоб віддати своє старече проміння блискучій поверхні мільйонів рефлекторів... Неслухняні зірки не боялися його хворобливого світла і глузливою юрбою вкривали півнеба.

...Срібляста краплинка піднеслась десь із землі і швидко подалася на схід. То був блискучий аеро, що відважно краяв повітря назустріч Сонцю. А за кілька хвилин з того ж місця знявся другий аеро, вкритий захисною фарбою. Він слідом за першим пролетів декілька кілометрів і поволі розтанув у повітрі – його стінки, намащені якоюсь складною речовиною, з такою силою відбивали проміння, що сам він ставав цілком непомітний.

Заклавши руки за спину, ходив у своєму кабінеті Ченк. Часом підходив до великої мапи на стіні, напружено, задумливо вдивлявся в неї і знову без кінця ходив по діагоналі.

План ясно викреслювався в його мозку.

Час був рушати до Палацу Рішень.

Ченк вийшов на балкон, де завжди наготові стояв його аерофотель. Машинально натиснувши ґудзика, він м'яко піднісся над вулицею.

Майже ніхто не помітив, коли Ченк ввійшов до зали Мудрих Рішень. Але промовець, раптом побачивши його, відразу припинив мову і здивований обернувся до Голови.

Ченк цілком спокійно, наче не помічаючи, привітався і зразу попросив слова.

– Я гадаю, шановне членство, що помилка не є злочин. Я прийшов до вас із покутою. Прийшов, щоб працювати з вами, щоб повернутися до заводу. Я хочу просити вас дозволити мені випробувати на заводі те моє удосконалення, яке я збираюся цими днями подарувати землянам. Це нові носи для ракет. Вони забезпечать м'який удар об поверхню планети.

Хвилина ніяковости, яку наче не помічає Голова. Потім увічливо:

- Ми дуже раді вітати цю зміну у ваших думках, Ченку! Тільки, може, ви поясните нам, в чім саме причина її?

- Так, ви маєте право, шановне членство, вимагати від мене пояснення, маєте підстави не довіряти мені...

- О, ні, ні!..

- Чому ж ви зрікаєтеся цього? - посміхнувся Ченк. - Це цілком слушно. І я мушу все пояснити вам. Мене страшенно вразили тисячі самогубств, що спалахнули внаслідок нашої помилкової агітації. Я зрозумів це як протест, як рішучу незгоду з нами. Це море крові, проллятої за химерну ідею, повернуло мене назад до вас, назад до заводу, до моєї улюбленої праці.

Тоді Голова:

- Ми віримо вам, Ченку! Ми просимо повернутися до заводу. І ваша робота, ваш проект будуть для нас за кращий доказ, що помилка не є злочин.

На другий бік земної кулі перелетів відважний аеро. Там, де хвилястою смугою з півдня на північ накреслено хребет Уральських гір, там, затримавши літ над невеличкою долиною, наче сокіл, просто долі спустився він. Присмоктався до високого шпилью на даху якогось дивного будинку. Щільні металеві жалюзі закривали стіни і стелю з усіх боків. Ітта і Юм вийшли з аеро на маленький майданчик, яким закінчувався шпиль, повитий крученими східцями.

- Як холодно тут, Юме.

Вона оглянулася.

Близько коло них, стиснене сірими скелями, ховалося мертве застигле озеро. Під грубою шкориною льоду, що вкривала його, не чути було життя. У напівтьмі казково-заворожений здавався невеликий будинок з високим шпилем і важкими залізними віями на заплучених вікнах.

- Почекайте хвилинку, - сказав Юм і швидко побіг крученими східцями.

Ітта стояла, загортаючись у своє хутро. Вітер гостро колов обличчя голками дрібного снігу. Вона напружено вдивлялася в темряву, коли раптом яскраве світло спалахнуло в неї під ногами - то Юм, засвітивши в будинку електрику, зразу спустив усі металеві жалюзі. Обережно пішла Ітта незнайомими східцями.

Хоча в будинкові вже довгий час не було нікого, проте він зовсім не скидався на покинуте житло - складна будова стін з повітряними каналами абсолютно не пропускала холоду. Цей будинок, як велетенський термос, підтримував температуру, яку кілька місяців тому залишив тут Юм. Невгамовні порохосавці і вентилятори очищали повітря.

- Це, Ітто, кімнати, де я сам мешкаю, а на другому поверсі мої лабораторії. Я провів тут майже ціле життя. З того часу, як прийшла мені ідея будувати Сонце, я працював тут цілі дні до втоми, до нестями.

Вони довго сиділи в його кабінеті, і Юм оповідав, як жив тут, як працював, і потім

повів до лабораторії і показував усе приладдя і апарати. По стінах скрізь висіли величезні мапи неба і земного рельєфу з якимись складними помітками.

Кілька днів вони ходили оглядати околиці, обмірковуючи деталі переведення плану. Тут, у горах, не було поблизу сонячних рефлекторів, і вони тільки на обрії виблискували десь, наче відблиск пожежі. Тому тут було холодніше, ніж у місті, й майже зовсім темно.

Юм був сам. Ще з вечора Ітта полетіла до сусіднього міста, де мав відбутися величезний концерт. Вони в цій країні мали надзвичайний успіх. Ще до Іттиного прильоту за них чули, багато говорили і, коли б не заходи Ради, то, звичайно, їх з великою цікавістю слухали б через радіо-сповісники ще тоді, ще з того боку Землі. Але Рада припиняла хвилі, і вони мали зовсім маленький обсяг. Але тому тепер з такою жагою, з подвійною цікавістю сходилися земляни тисячами на її концерти і пожадливо переймали у свої радіо пофарбовані хвилі.

Юм був сам. У тих великих горах, де вони оселилися, він провадив свою працю. У глибоких розколинах просвердлював він дірки, брав з самих надр землі якісь маленькі грудочки і обережно відносив їх додому. А там довгі вечори просиджував над ними. Досліджуючи їхній склад, він проробляв потім складні досвіди – шукаючи в них силу визволити атомну енергію. Деякі перетворювалися на пару і зникали, лишаючи декілька калорій тепла. Інші запалювалися блідим світлом. Юм досадливо відкидав їх і шукав... шукав.

Сьогодні він знайшов поклади нової породи, що їх давно вже шукав. Обережно сховав дорогоцінні грудочки і рушив додому.

...А до того місця, де він щодня уперто працював, підійшов крадькома хтось і почав шукати. Намацавши у напівтемній розколині нову дірку, він досадливо вилаявся: збожеволів цей Юм, чи що? Без пуття свердлить щодня якісь дірочки, може, він там, усередині, шукає сонця? І як би то його подивитися, що він потім робить у своєму кабінеті?..

Ітта уважно керувала своїм маленьким аеро, повертаючись з концерта. Вона мала гарні звістки для Юма. Сьогодні в тому місті, де вона була, її зустріла радісна юрба. Вони кричали їй про нову радість, про любов до Землі й про нове Сонце, без кінця про Сонце. Її на руках зняли з аеро і внесли до зали. Ніколи ще Ітта не грала з таким піднесенням... Стільки бадьорости вклала вона в мелодії аромату і фарб, що сама під їхнім впливом сміялася, рада і щаслива, немов дитина. Тільки б швидше до Юма....

Що це? Просто під вікном лабораторії присмоктався чийсь захисного кольору аеро і видно, як уважно зазирає хтось до кімнати. Мабуть, Юм, захоплений працею, не помічає його. Шкода, що так високо летить її аеро. Зразу вниз – пізно. Побачив і зник.

Ченкові надокучило вдавати, наче він не помічає недовір'я і зле прихованої ворожнечі. Часом аж кортіло просто по ширості сказати правду, вилаяти їх усіх і

лишитися самому. Самому... Серед такої сили ворогів він навряд чи доведе свою справу до кінця, без допомоги, без жодної підтримки...

Вже кілька днів він шукає хвилинок побути самому й перевірити свої досягнення. Треба виробити зовсім маленьку ракету для цієї спроби. Це можна зробити на ручних верстатах в майстернях. Ці верстати такої конструкції, що можуть міняти силу тиснення, свердлити, різати, лютувати, бити – адже робити що завгодно під умілою рукою майстра. Ченк не міг сам зробити таку ракету, не звернувши на себе уваги. Треба когось підшукати... Бо він гальмує справу...

Тут він згадав – завідує майстернями Ван, той старий механік, що так лагідно посміхався завжди до нього. З часу катастрофи він його не бачив.

– Здоров, Ване! Летимо на той світ, чи що?

– Може, хто й полетить. А мені нема куди.

– Що ж так?

Ван суворо глянув на нього,

– Мій син вбив себе, хіба не знаєш? Дивно! Дівчина, яка любила його, казала, що ви з Юмом чули їхню останню розмову там, на концерті пахощів. Вона навіть винуватить вас, що не спинили..

Ченк хотів заперечити, що, мовляв, юнак тоді був у гарному настрої, але гострі очі старого Вана примусили його промовчати.

– І я лишуся з ним тут.

– Слухай, Ване, – тихо сказав Ченк, – я теж лишуся тут.

– Ти?

– Так. Ми створимо нове Сонце й лишимося на Землі.

– Знову ти за старе, Ченку! Покинь вже, – гірко всміхнувся Ван. – І тобі спокійніше, і нам краще, принаймні, не буде чого турбуватися за життя близьких. А проте... хто повірить тепер тобі, раз працюєш тут, на руку Раді?

– Ти помиляєшся, Ване. Я хоча й працюю тут, але я все ж проти Ради.

І Ченк оповів до краю здивованому Ванові, з якою метою пішов він сюди робити.

Ченк не помилився. У Вана в житті лишилося єдине бажання – зробити якимось, щоб смерть його сина не була даремна. Кращого співробітника він не міг би собі підшукати.

Після тої розмови щодня заходив Ченк до майстерні, де вмілі руки Вана робили йому маленьку модель ракети. В своєму кабінеті Ченк просиджував наскрізь усі ночі, закінчуючи креслення тих незначних змін в конструкції носа ракет, що мали вирішити справу. Ракета повинна була глибоко врізатися в тверду масу і там розірватися. Таке завдання дав йому Юм.

Якось над вечір зайшов до кабінету Ченка Ван і, хвилюючись, сповістив, що ракетку закінчено. Разом вони вийшли і сіли у невеличкий аеро.

А через кілька хвилин Ченк стояв біля апарату і посилав ізольовану радіохвилю до Юма, який пожадливо хапав кожний звук.

– Модель зроблено. Перевірено. Посилаю. Готую тисячу. Незабаром перешлю.

Юм ходив по кімнаті, раз-у-раз поглядаючи на двері. Ітта увійшла. Він кинувся у нестриманій радості їй назустріч, схопив за обидві руки, побіг до столу. Там на грубому шклі лежала малесенька порошок і сяяла сліпучою іскоркою.

- Я знайшов, Ітто, - нарешті зміг промовити він.

Ітта не могла одвести очі від іскорки.

- Коли б швидше!

Юм зрозумів - вона хотіла, щоб швидше догасло Сонце, щоб запалити нове, яке вони тепер вже мали в руках. Не десь у формулах, на папері, - ні, тут, перед нею, сяяла його малесенька порошок, його, нового Сонця!

За кілька хвилин він вже спокійніше оповідав:

- У мене є ще одна радісна звістка. Ченк вислав нам маленьку ракету, як ми умовлялися. Тільки-но я шукав її своїм радіо-керівником, вона вже в нашій зоні, і я сам керую її літ. Ченк довів її тільки до межі, що її поставила Рада. Я перейняв її, і тепер вона - наша. За кілька годин ми зможемо, нарешті, зробити нашу останню спробу. Хоча після цієї іскорки вона для мене не страшна. Ну, а що в тебе?

Ітта коротко оповіла за концерт і згадала, що, підлітаючи, бачила когось коло дому.

- За нами стежать! От йолопи! - реготався Юм. - Хотів би я, щоб сьогодні вночі, коли ми робитимемо нашу спробу над скелею, вони побачили її.

- Я певна, що побачать.

Метнувсь огонь: розцвівсь,
розпавсь - аж води закипіли.

П. Тичина

Знову було таємне засідання в Залі Вищої Думки. Невелике коло членів чекали нетерпляче на Хронса. Що вдасться йому побачити? Які новини привезе він сьогодні? Коли Хронс, нарешті, увійшов, всі члени повскакували з місць і кинулися до нього.

- Що? Що?

Як і раніше, Хронс, оповідаючи, пильнував увесь час підкреслити свою роль. Дивіться, - наче хотів він сказати, - який з мене чудовий шпигун! Але на цей раз він дійсно мав чим пишатися.

Він був там, де серед великих гір Юм і Ітта провадили свою дивовижну працю. Він оповідав за успіхи Іттиних концертів, за бадьорість і радість, що опанували ту півкулю. Він казав за незабгненні досліди Юма, які йому, Хронсові, пощастило розгадати.

Він довго стежив, не спав багато ночей. І от одного разу...

- Підлетівши знадвору до вікна Юмової кімнати, я побачив на столі його якусь маленьку яскраву порошок. Юм, мов божевільний, бігав по кімнаті й куйовдив волосся. "Сонце! Сонце!" - шепотів він. Того дня я невідступно стежив за ними. Надвечір Ітта вийшла з дому й довго пильно прислухалася. Раптом весело засміялася і крикнула: "Юме, швидше! Вона летить!" Я побачив маленьку блискучу річ, схожу на наші ракети, що слухняно спускалася долі. Вона присмокталася до шпилью на даху, і ті обидва наввипередки кинулися крученими східцями на маленький майданчик. Тут я

добре роздивився – так, то була маленька ракета, цілком така, як наші, тільки ніс у неї був інший, з якимось чудернацькими приладдям на кінці, наче гвинт.

– Гм... – промимрив Голова засідання, – дивно! Ніс, ви кажете?

Хтось вигукнув:

– Кажу вам, тут, безперечно, замішаний Ченк.

– Ну звичайно. Він же і в наших ракетах тепер міняє носи.

– Що таке? – здивувався Хронс.

– Ні, це потім. Кажіть далі, – припинив розмови Голова.

– Зі своїми ліхтариками, що освітлювали їм шлях, пішли вони вже добре знайомою їм стежкою (скільки разів ходили вони нею? просто вже я втомився) до замерзлого гірського озера. Там у одному місці скеля гострим кутом низько звисала над кригою. Тихо порадившись про щось (я не дочув, бо сховався далі від озера. Хто їх знав, що збиралися вони робити?), вони стали проти тої скелі. Потім Юм налагодив свого радіо-керівника, і ракета, відчепившись від шпилью, наче блискавка пронеслася наді мною, з силою вдарилася у скелю й – вибухла. І от... – Хронс спинився перевести дух, – скеля над озером засяла, немов маленьке сонце, але таке сліпуче, що всі ми мусили були руками закрити очі. "Перемога!" – скрикнув Юм. Але удар ракети зсунув з місця скелю. Раптом вона увірвалася і з шипінням і гуркотом упала в озеро. Крига швидко розтанула, а над озером знялася хмара легкої пари.

Хронс скінчив.

– Що ж то було?

– Я гадаю, що вони винайшли спосіб розтоплювати каміння.

– Я певний, що вони хочуть запалити і знищити Землю. Пам'ятаєте-бо, Ченк ще казав тут колись, що, мовляв, смерть краща за ту неволю, яку готує землянам переліт?

– А ви не чули, Хронсе, вони ще згадують там ім'я Ченка? Чи, може, він таки порвав з ними? – спитав Голова.

– О ні! За Ченка вони згадують на кожному слові. Він, безперечно, іде разом із ними!

– Тоді єдине, що ми можемо зробити, це покликати зараз сюди Ченка, і хай він нам це пояснить.

І Голова з'єднався із заводом.

– Перекажіть Ченкові, щоб негайно приїхав до Палацу Мудрих Рішень. На нього чекають. Що ви кажете? Улетів?! Куди? Як? Захопив з собою тисячу нових ракет? На схід?

Дехто поскакували з місць і злякано питали один у одного: "Що таке? Хто?"

Голова зблід і важко сів у фотеля.

– Він втік від нас... Ми самі винні.

До нього підскочив Хронс.

– Ми піймаємо його зараз. Це дурниця! Я знаю напрямок. Зараз намацаю його і, на мою думку, нам доведеться Ченка просто вбити, а ракети повернути назад.

– Стривайте, раніше знайдіть, а тоді вирішимо, що робити.

Хронс заплющив очі і всю силу своїх думок і волі скупчив на одному – знайти в безмежному просторі точку, з якої промінює розумова енергія Ченка.

– Знайшов! – раптом радісно скрикнув він і пояснив: – Південний схід, п'ять тисяч метрів над землею.

Всі також заплющили очі, стиснули руками скроні і в нелюдському напруженні посилали свою волю й думки в далекі простори.

– Ченку, ти тратиш волю! Ченку, ти тратиш розум! – важко скандуючи, сказав Голова.

Ідуть потужні сили:

Морок... Жах...

П. Тичина

На височині п'ять тисяч метрів Ченк летів у своєму аеро, а за ним сріблястою хмаркою неслися тисяча ракет. Під ним далеко виблискували десь сонячні рефлектори, і над великими містами жовтавим полум'ям насичено було небо. Ченк хвилюючись думав:

"Вже недалеко межа впливу Ради. Ще кілька сот кілометрів. Бідний Ван! Він зробив усе, щоб допомогти нам! І так мріяв полетіти разом зі мною, щоб побачити, як запалає нове Сонце. Але мусив лишитися на всякий випадок. Тепер я можу бути спокійний, мене не помітили, і незабаром я буду недосяжний для Ради..."

Ченк хотів попередити Юма, що вже він близько, але скоро, налагодивши з ним зв'язок, відчув якусь невиразну слабкість думок. Непокірні його волі, вони спинялися на дрібницях, а головного, потрібного він ніяк не міг збагнути. Хотів напружити волю, але й вона вже майже не слухалася його, нервові спазми стискали горло.

"Юме, я гину! Вони вбивають мене!" – встиг, зібравши останні сили, напружено подумати Ченк і в нестямі впав на хитку підлогу аеро. Спазми залізними пазурами впивалися в горло, серце поволі спинялося...

А від сходу мечами йде гнів!..

П. Тичина

Ітта підійшла до Юма й тихо поклала на плече йому руку.

– Юме, ти спиш? Бідний він так втомився, – і вона тихо сіла поруч на канапі.

Зразу думки її замкнулися в звикле коло – Сонце, ракети, Ченк. Ченк... щось вдарило її по нервах.

– Юме! – голосно крикнула вона. – Юме, з Ченком нещастя! Я почула його думку: "Я гину, вони вбивають мене", він кричить врятувати його, чуєш?!

Юм зразу скочив.

– Врятувати! Ти ж знаєш, Ітто, – наша воля безсила проти колективної волі Кола, а може, й не самого лише Кола, але й цілої південної півкулі. Але ми маємо прихильників. Треба приєднати і їхню волю.

Ітта спокійною ходою перейшла кімнату і в затишному кутку кабінета сіла перед

невеличким апаратом. Звиклим зусиллям волі скупчила вона всі думки, сконцентрувала усю енергію на одному – збудити в прихильних розумах волю до боротьби за життя Ченка, за долю тої тисячі ракет, що має врятувати Землю.

Сталевий, непохитний вираз її очей поволі м'якшав, і за кілька секунд вона вже зітхнула на повні груди.

– Знаєш, Юме, я навіть не сподівалася такої одностайної багатомільйонової підтримки. Мені здається, що не тільки в нас, не тільки на цій півкулі відгукнулися на мій раптовий заклик, мені почулося, наче здалеку, з нашого ворожого півдня, прилинули прихильні хвилі.

І от за кілька хвилин у безмежних просторах змагалися дві волі.

Одна з жорсткою, непохитною упертістю вимагала загибелі розуму, волі й життя одної маленької істоти, яка в своїх руках тримала тої хвилини долю цілої Землі, долю нового Сонця і всіх землян. Покірне її зусиллям, відступало життя від того слабого тіла. Смерть опанувала його...

Друга воля несла життя, вливала бадьорість, розбивала дужим натиском ворожі лави.

Довго боролися в смертельному герці дві колективні напружені сили.

І от...

В Залі Вищої Думки суворий і нахмурений Хронс раптом якось криво всміхнувся.

– Членство! А може, хай Ченк живе? Може, й справді краще лишитися тут, на Землі? Хай спробують...

Дехто і собі всміхнувся, слухаючи його. Втоплена воля не витримала напруження. Дужчі з членів стурбовано крикнули:

– Стережіться! Нас перемагають!

Але було пізно. Перша хвиля послаблення захопила всіх, і несила була повернути членству втрачену уперту напруженість.

... Десь у далеких просторах Ченк зітхнув. Загроза минула. І знову тверда рука впевнено керувала апаратом на схід, до визволення, до нового Сонця.

– Ну, гаразд, Ченку, тепер ти маєш нам все оповісти, – проказав Юм, сідаючи в м'який фотель, коли ранком другого дня Ченк, відпочивши від пережитих хвилювань, спокійний і енергійний, як завше, увійшов до нього.

– Так, то була уперта боротьба, і я багато дечого можу розказати вам цікавого. Сонячна Рада разом із Колом заважають нам, як тільки можуть – відбирають мову в наших агітаторів, примусово змінюють напрям їхніх думок, отже, бачите, вживають всіх заборонених нашою Великою Угодою заходів. Багато ганебного чинять вони, але, поки на нашому боці меншість, ми змушені терпіти, мовчати й ховатися.

Далі Ченк казав, що їхні лави щодалі зростають. Багато допомагали Іттині концерти, хвилі яких все ж просотувалися до них через безліч перешкод. Їх пожадливо хапали, до них напружено прислухалися. Все це створювало хворобливі настрої, робота на заводах підупадала, земляни розгублено шукали виходу. І такою дезорганізованою

масою Раді важко було керувати. Раз-у-раз робітники втрачували віру в доцільність своєї праці, і це ще дужче поглиблювало турботні настрої. Останній час, навіть кожної години, коли мала відбутися зміна землян біля машини, скрізь ширили примусові хвилі енергії, віри й вимоги працювати.

- Часто-часто можна тепер побачити таке: робітникові час йти на працю, але під впливом агітації ваших, Ітта, концертів, він не знаходить у собі енергії ставати до машини. В той час надходять примусові хвилі Ради, і в робітника починається важка боротьба волі. Часом, знесилений, він лишається вдома важко хворий. І це не поодинокі випадки. А з того часу, як Коло проголосило остаточний план і порядок перельоту, наших прихильників стало ще більше.

- Що ж, у цьому плані є якісь зміни проти того, що знаємо ми? - спитала Ітта.

Ченк стисло переказав їм останній план Кола.

Всі о призначеній годині мають зібратися біля ракет, захопивши мінімум скарбу. Кожна ракета матиме наготові певну кількість спеціально виготовлених шкляних шухляд, які герметично загвинчуються, і з них після того викачують повітря. Це приладдя призначається для анабіозу. Рада називає їх "камери", а серед землян кинув хтось назву "труни", і вона скрізь тепер поширилася. Землю буде поділено на багато районів, і мешканців кожного з них по черзі будуть заморожувати в оті "труни" й великими партіями зразу відправляти до іншої планети.

В кожній ракеті лишатимуть двох-трьох землян за вартових, не в стані анабіозу. Вони мусять через рік збудити, поволі нагрівши камери, таку саму кількість з своїх подорожніх, а самі заступлять їхні місця. В такий спосіб всі земляни мають прилетіти до іншої планети не постарілі, й до того ж у кожній ракеті буде кому збудити решту по закінченні подорожі.

- Стривай, - перепинив Юм, - для нас найцікавіше, коли саме мають відлетіти ці ракети.

- В оповістці сказано так: перша партія летить через $\frac{1}{2}$ години після того, як загасне Сонце. Анабіоз потребує п'ять годин, отже першу партію буде заморожено ще до згасання Сонця.

- Значить, їх ми, мабуть, не встигнемо врятувати, - з сумом сказала Ітта. - А скільки землян має бути в кожній партії?

- Мільйон. А хіба тут, у вас, цього не знають?

- Ні, може, й тут вже відомо. Тільки ми з Юмом останні дні такі зайняті своєю роботою, що не маємо навіть часу прослухати останні звістки.

Потім Ченк докладно спинився на маршруті перельоту. Низько схилившись над великою мапою, всі втрійох уважно вдивлялись у шлях, яким востаннє мають летіти земляни.

- Передбачається, - казав Ченк, - що в дорозі може виявитися необхідність десь спинитися. Для цього обрали Сатурн. Маленькі місяці, які нещодавно утворилися з його колишнього кола, ще не прохолонули, і, бігаючи навколо своєї матері - Сатурна, вони мають на деякий час заступити бідолашним землянам втрачену Землю.

- Бачите, - схвилюваний, спинив його Юм, - які близькі наші ідеї!

- Близькі й разом без краю далекі, - тихо додала Ітта

- Ну що ж, - продовжував Ченк, - вони теж намагаються обернути свій план по змозі на привабливий, певний. Вони зважують, що в їхній подорожі на них чатують безліч несподіванок, може, й катастрофічних. Бо хоч які досвідчені і впевнені в собі їхні небознавці, але все ж якусь раптову космічну зміну, якогось несподіваного велетня-метеориту вони не можуть передбачити, і тоді гине уся справа. І щоб запобігти цього, вони в ракетах зробили приладдя, що дозволяє міняти напрям і швидкість льоту, а тепер ще вирішено зв'язати їх під час подорожі радіопередачею. Отже, в діях їхніх буде повна згода.

- Не розумію, - гостро сказала Ітта, - просто не розумію, як, маючи перед себе дві пропозиції - нашу й Радину, - земляни ще можуть вагатися? Але все ж я глибоко переконана, що перший промінь нашого Сонця забезпечує нам абсолютну перемогу.

Тисяча блискучих ракет стояли наготові в бойовому порядку. Ченк востаннє обходив їх довгий шерэг. Все було готово, кожна ракета містила в собі таємну речовину, що мусила, розклавши атоми, здійснити "хімерний" проект.

Дбайлива рука Ченка повіряла складний механізм. Кожний гвинтик, кожне коліщатко працювали з математичною точністю. Ні, помилки не могло бути! Тільки б Рада не випередила... Востаннє глянув Ченк на своє створіння. Вилиті з коштовного твердого металу, озброєні захисними від тертя й нагріву панцирами, вичікували наказу рушати 1000 сигаровидних ракет.

Схиливши чоло над велетенською мапою неба, стояли Юм і Ітта. Олівець Юма блукав між назвами зірок, іноді зупинявся, щоб підкреслити якусь назву, й далі продовжував свій шлях. На клаптику паперу з якимись розрахунками, що лежав поруч, було підкреслено червоним кілька цифр.

Раптом олівець обірвав свій плутаний шлях і між сузір'ями Великої Медведиці й Північною зіркою впевнена рука накреслила крапку.

- Цей напрям - мета, - сказав Юм. - Тут він буде через 38 годин. За півгодини треба пустити ракети, тоді вони на цьому перехресті натраплять на нього.

Він побачив Ченка і твердо, з притиском додав:

- Шлях певний, напрям відомо точно. Південний захід 35° , під кутом до поземної лінії $77^\circ 2''$, через 30 хвилин.

Більше не було сказано жадного слова. Ченк з Юмом вийшли з лабораторії, а Ітта лишилася біля апарату, щоб приймати звістки з тої півкулі. Звістки подавав Ван. Ці звістки були турботні. Рада вперто йшла своїм шляхом. Кожний район по всій Землі мав потрібну кількість ракет. Вони також стояли наготові в повному порядку. Було оповіщено, о якій годині всі земляни мають посісти місця в ракетах. Часу лишалося небагато. Скоріше, скоріше...

півнеба мовчки зап'яла.

Земля вдягає тінь...

П. Тичина

Ми співаєм,

Дзвоном зустрічаєм

День!

День!

П. Тичина

Коло Мудрих Рішень призначило годину, коли мала зібратися перша партія землян для анабіозу. Знепокоєні, схвильовані натовпом сунули по вулицях, і якась непевність відчувалася в останніх наказах. Коли агенти повідомили, що навряд чи вдасться зібрати повний комплект землян для першої партії, то Коло оповістило, що для першої партії запрошується охотників, які своїм прикладом мужности збудили б у землянах почуття обов'язку й дисципліни. Коло найбільше турбував помітний зріст віри в нове Сонце. Говорили про це тепер вже скрізь, говорили одверто й настирливо. Голова Кола майже не виходив з Палацу й говорив, говорив, говорив... Безліччю маленьких хвилюнок розпорошувалися його слова по світу. Але од них докучливо одмахувалися, їх майже ніхто не слухав. То були заяложені слова все про той самий обов'язок, про спокій і дисципліну.

Наближався останній день. Коло знеслося з ворожою півкулею й умовилося знищити на ці останні дні межі впливів волі, які заважали йому агітувати (тепер вже наказувати), заважали керувати анабіозом, відльотом тощо. Ця пропозиція була дуже зручна для Юма, бо він теж шукав змоги сказати цілому світу, що Сонце його перемогло.

І от хутко, випереджуючи один одного, залунали накази, заклики, благання.

Коло гучними, піднесено-бадьорими оповістками сповіщало, що за кілька годин почнуть готувати першу партію до відльоту. Про хід цього складного процесу невпинно сповіщатимуть, щоб перед очима всесвіту відбувався цей перший відважний крок. В першій партії мали летіти кілька членів Кола, із них саме і почнуть анабіоз і всі інші готування.

Похмурі, суворі зліталися земляни до величезного ракетодому. Здебільшого це були лише глядачі, бо мало хто наважувався летіти першим. Аерофотелі купчилися в повітрі невеличкими натовпами, і стурбовані земляни впівголоса розмовляли поміж себе.

- Дивіться, цей великий шерэг тих, хто мають летіти, скидається на якусь жалібну процесію, і ми, проводжаючи їх, теж невесело виглядаємо.

- Що ж дивного? Погляньте на небо: в таку жажну безодню з доброго, як казали колись, життя не полетиш.

Дехто механічно глянув у небо. Темне, майже чорне було воно. Поодинокі зірки, ті, що мали власне світло, мерехтіли далеко й журливо мружили свої очі. Сонце вмерло, й тільки через велетенські телескопи можна ще було інколи бачити, як через щільну

завісу рясного туману пробивалося сяйво поодиноких вибухів сонячних кратерів. А неозброєне око бачило тепер Сонце як ледве помітну жовтаву величезну пляму, якій давали тьмяне світло міриади зірок з Чумацького Шляху. Сонце покірливо відбивало його. З боєм схиляли голови засуджені земляни.

Десь далеко, у таємних закутках мозку, все жила ще слабенька надія – якось инакше розв'язати справу, якось инакше врятувати себе – і мимоволі раз-у-раз верталася думка – Нове Сонце! Чому справді тепер, саме тепер нічого не чути за нього?

І наче у відповідь на ці беззвучні запитання пролунала бадьора звістка.

– Слухайте, слухайте! Кілька годин тому ми послали ракети до Нового Сонця. Вони запалять його, і ви матимете яскраве сонячне світло. Не кидайте Землю! Через чотири години воно запалає, наше Сонце!

– Чуєте? – несміливо запитували один одного.

– Так! Не можна летіти, поки не перевірено цього.

– Чотири години можна заждати.

Так гомоніли навколо. Члени Кола добре розуміли, яка то була небезпека – абсолютний підрив дисципліни, прояв повного недовір'я до Кола. З цим треба боротися, припинити рішуче, зразу.

– Земляни, – казали члени. – Не будемо слухати трьох божевільних, що дурять і глузують з вас останньої вашої години на Землі. Коли мали вони справді дати своє химерне Сонце, то чому не зробили цього вчасно? Чому мусимо ми чекати якісь даремні чотири години? Ми пропонуємо рішуче й настирливо продовжувати почату справу. Це ганьба для високого рівня нашої культури – вірити в дитячі казки. Наші небознавці точно вичислили все – час рушати!

Так з обуренням закликали й умовляли землян члени. Але рішуче, одностайне: "Ні, заждемо чотири години!" – було відповіддю на це.

Коло, не зважаючи на незгоду мас, вирішило продовжувати справу. Частина прихильних до них землян на чолі з п'ятьма членами врочисто й поважно пройшли до своїх шкляних "трун" і спокійно лежали в них. Вчені заметушилися навколо.

За кілька часу пронесли повз схвильовану юрбу першу "труну", де, покрите темною тканиною, лежало заанабізоване, заморожене тіло першого члена. Мовчки, похмуро, розступилися земляни.

– Чи судилося йому ожити коли? – тихо спитав хтось.

Сумно стояла мовчазна юрба, а повз неї одного по одному відносили заморожених і складали до ракет.

Раптом голосний крик:

– Дивіться! Метеор!

– Де?

– Так, так! Он ще!

– Ні, це не метеор! Вони на одному місці.

– Скільки їх?! Дивіться!

До Голови Кола підійшов Ван. Обличчя йому сяло нестримною радістю.

- Ні, це не метеор. Ви знаєте це, правда, шановний члене?

Той гостро обернувся до Вана, але мовчки знову перевів очі до неба, де зростала щохвилі нова велетенська зоря.

- Бачите, земляни, - кричав далі Ван, обертаючись до юрби, - бачите - запалало Нове Сонце! Наші ракети досягли мети й могутнім ударом, розклавши атоми Місяця, вони збудили його до життя!

В темному небі палало близьке і яскраве жадане Нове Сонце. Відступив далеко Чумацький Шлях, загасли зірки, злякавшись сліпучого проміння. Земляни стояли, немов зачаровані, не маючи сили сказати й слова. Здивовані, оглядали вони знайомі обличчя, такі чужі в цьому новому, незнайомому світлі. Великі очі мружилися й не могли добре вгледіти, що робилося навколо.

Потім хтось тихо сказав:

- А он, бачите, старе Сонце.

- Тепер воно буде нам за Місяць, а Місяць за Сонце!

- Чудово!

Дійсно старе Сонце, відбиваючи блиск яскравого Місяця, само запалилося тьмяним жовтавим світлом. Воно стало Землі за Місяць.

Ті, що були коло ракет, мали натиснути підойми, і мільйон землян покинув би сонячну переможну Землю.

- Ні, цього не повинно бути! Врятуймо їх! - кричали навколо, і підойми лишилися непорушні.

Захоплені своєю радістю, ніхто не помітив, як одна ракета все ж знялася з землі й темним птахом зникла в повітрі. Незвиклі до яскравого світла очі ледве впізнали в ній ракету Кола. Члени його в глибокій безнадії кидали Землю, йдучи в невідомі простори, бо світло Нового Сонця було для них гірше за смерть - в ньому була їхня повна поразка.

Кінець

Примітки

Науково-фантастичне оповідання "Сонця!" Єлизавета Кардиналовська написала у співавторстві з рідною сестрою Тетяною Кардиналовською. Твір був надрукований у журналі "Знання", у №№ 10, 11, 12, 13-14 за 1926 рік. Тут твір представлено за тією публікацією. Збережено тогочасний правопис, котрий дещо відрізняється від сучасного.

В якості епіграфів використано цитати з поетичної збірки Павла Тичини "Сонячні кларнети".

Журнал "Знання" (роки видання 1923-35) видавався у Харкові, крім двох останніх років, коли його редакцію було переведено до Києва.

Аерофотелі - тобто летючі крісла.

Згукоссавець - тобто поглинач звуку.

... in Ihren Bunde den dritten. - ... третиною вашої спільноти (нім.). Цитата з балади

"Порука" Йоганна-Фрідріха Шиллера.